

ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Савченко А.М.

студентка,

Науковий керівник: Задихайло Д.Д.

кандидат юридичних наук, асистент,

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

ШУМОВЕ ЗАБРУДНЕННЯ ЯК ЕКОЛОГО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМАТИКА

Шумове забруднення – одна з найбільш актуальних загроз екологічної безпеки сучасного світу. Поряд із такими загрозами, як забруднення повітря, ґрунту й водних ресурсів, людство зіткнулося з проблемою боротьби із забрудненням шумовим. Стають все актуальнішими такі поняття як «акустична екологія», «шумове забруднення навколишнього середовища» та ін. Усе це обумовлено шкідливим впливом шуму на організм людини, на тваринний і рослинний світ. Шумове забруднення завжди вважалося менш небезпечним, ніж інші види екологічного забруднення. Проте, наприклад дані Бюро національної статистики Великої Британії показують, що кількість скарг на шум в країні за останні 20 років зросла в 5 разів, тому проблема шумового забруднення набуває все більшої загрози для фізичного та психічного здоров'я населення.

Шумове забруднення – дратівливий шум антропогенного походження, що порушує життєдіяльність живих організмів і людини. Основними джерелами шумового забруднення є авто, авіа і залізничний транспорт, виробничі підприємства, великомасштабні будівництва та інша антропогенна діяльність людини. Проте, все ж таки 80% від загального шуму доводиться на автотранспорт.

Від шумового забруднення в Європі щороку передчасно помирають 12 тис. людей, а у 48 тис. розвивається ішемічна хвороба

серця. Зависокий рівень шуму за рік викликав у 6.5 млн європейців хронічне порушення сну, а у 72 млн з'явилася висока дратівливість. Страждають від надмірного шуму й тварини. Вони гірше орієнтуються у просторі, не здатні залучати партнерів і уникати хижаків, що всукупності ставить під загрозу їхнє виживання. Прийнятним рівнем шуму Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначила у 40 децибел. Шум в 35–50 дБ спричиняє порушення сну і зниження працездатності. 50–65 дБ викликає дратівливість й зміни у вегетативній нервовій системі. 65–90 дБ пов'язаний з фізіологічним впливом, а саме: підвищенням пульсу і тиску крові, звуженням судин, зниженням порогу чутності. Шум у понад 90 дБ викликає порушення роботи органів слуху, головний біль і шум у вухах, відчуття нудоти. У людини розвивається обмежене сприйняття мови. Звуки у понад 130 дБ призводять до можливого розриву барабанних перетинок, також порушується зв'язок між частинами внутрішнього вуха, виникає ризик повної втрати слуху, відбувається руйнування нервових клітин і розрив дрібних кровоносних судин. І шум у понад 200 дБ спричинює розрив легень й призводить до настання смерті [1].

Згідно з «Керівництвом з питань шуму в навколишньому середовищі» ВООЗ від 2018 року, основними негативними наслідками від шумового забруднення для людини є серцево-судинні захворювання, розлад когнітивних і інтелектуальних здібностей у дітей, емоційна дратівливість. І чим частіше людина знаходиться в умовах підвищеної шумового навантаження, тим сильнішими є негативні наслідки, так як вплив шуму володіє акумулюючою властивістю і накопичується в організмі [2].

В Україні допустимий рівень шуму регламентується наказом МОЗ № 463 «Про затвердження Державних санітарних норм допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови» та державні будівельні норми про захист територій будівель і споруд від шуму, Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», а також рядом ДСТУ. Наприклад,

ДСТУ Н.Б.В 1.1-34:2013 «Настанова з розрахунку та проектування звукоізоляції огорожувальних конструкцій житлових і громадських будинків»; ДСТУ Н.Б.В 1.1-35:2013 «Настанова з розрахунку рівнів шуму в приміщеннях і на територіях» та інші. Ці норми є обов'язковими для виконання всіма міністерствами, відомствами і організаціями, що проєктують, будують і експлуатують житло, громадські будівлі.

Існує іще ряд інших нормативно правових актів, які прямо чи опосередковано стосуються цього питання. До них можна віднести Житловий кодекс, де в статті 179 зазначено, що користування будинками (квартирами) державного і громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів, а також приватного житлового фонду та їх утримання здійснюється з обов'язковим додержанням вимог Правил користування приміщеннями жилих будинків і прибудинковими територіями, які затверджуються Кабінетом Міністрів України [3]. У цих Правилах у пункті 9 визначено, що власники та наймачі(орендарі) квартири, житлового приміщення гуртожитку зобов'язані дотримуватися вимог нормативно-правових актів у сфері санітарних норм і правил, у тому числі вимог щодо недопущення надмірного шуму [4]. Також відповідно до ЗУ «Про місцеве самоврядування» і статті 24 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та громадяни при здійсненні будь-яких видів діяльності зобов'язані вчиняти ряд дій, які спрямовані на відвернення і зменшення шкідливого впливу на здоров'я населення шуму, неіонізуючих випромінювань та інших фізичних факторів.

Відповідальність за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях, визначено Кодексом України про адміністративні порушення – статтею 182 передбачено покарання у вигляді попередження або накладення штрафу на громадян від п'яти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і

накладення штрафу на посадових осіб та громадян – суб'єктів господарської діяльності – від п'ятнадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [5]. Тобто для громадян це від 85 до 255 грн, а для посадових осіб від 255 до 510 грн. За повторне вчинення протягом року такого ж правопорушення передбачено накладення штрафу на громадян від п'ятнадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією звуковідтворювальної апаратури, піротехнічних засобів, інших предметів порушення тиші або без такої і на посадових осіб та громадян – суб'єктів господарської діяльності – від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією звуковідтворювальної апаратури, піротехнічних засобів, інших предметів порушення тиші [5].

Оскільки розвинуті країни світу встановлюють більш суворі санкції за подібні правопорушення, так у Німеччині штраф досягає 10 000 євро, а у Латвії за шум в 40 децибел вдень і в 30 вночі з вас можуть стягнути 450 доларів, вважаємо санкції передбачені українським законодавством мізерними і не враховують усієї шкоди яка може бути завдана перевищення рівня шумового фону.

Також окрім більш суворого покарання за вищезгадані правопорушення, європейські країни витрачають до 110 млрд євро на рік (близько одного відсотка ВВП) на розробку системи законодавчих, програмних та інституційних механізмів протидії шумовому забрудненню.

Отже, як бачимо проблема шумового забруднення є актуальною в сучасному світі, а в Україні особливо. Для її вирішення по-перше, вважаємо за необхідне підвищити штрафи за порушення норм шумового законодавства, а також нарешті імплементувати в національне законодавство положення Директиви 2002/49/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 червня 2002 року стосовно оцінки та управління процесами, пов'язаними з шумовим забрудненням, з метою створення шумових карт великих міст, які дозволили б прогнозувати транспортний шум, і як результат більш ефективно розробляти та впроваджувати заходи щодо зменшення

шумового пресингу. Впровадження картографування рівнів шуму має великі перспективи у використанні в будівельній промисловості під час розробки проектів планування та забудови нових житлових кварталів міст; під час зонування територій за умовами шумового режиму для різних типів забудови, майданчиків для відпочинку та ін. По-друге, важливим способом протистояння шумовому забрудненню є встановлення акустичних екранів, які доцільно встановлювати біля територій великих міст. Оскільки зараз йде активне встановлення таких екранів, то можна зауважити, що кошти з місцевих бюджетів на це виділяють. Проте сумним є той факт, що Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» в розділі I Існуючі проблеми та сучасний стан докільля в Україні, було проігноровано питання шумового забруднення, а тому на мою думку, у зв'язку з цим фактом необхідно внести зміни до нормативно правового акту. По-третє, держава повинна здійснити проведення капітального ремонту доріг і заміну асфальтного покриття на більш м'яке, що забезпечить зниження шуму від транспортних засобів. До цього списку також можна додати звукоізоляцію квартирних будівель і озеленення площ міст, адже дерева, які посаджені близько одне від одного, оточені густими кущами, значно знижують рівень техногенного шуму і покращують міське середовище. Менш поширеним способом протидії шумовому забрудненню є електромобілі, але вважаю що в недалекому майбутньому все більше людей зможе дозволити собі цей вид транспорту, що в подальшому позитивно вплине на екологію.

Список використаних джерел:

1. Дяченко Т.О., Євчук В.М. Аналіз впливу транспортного шуму на навколишнє середовище та людину. *Економіка та управління на транспорті*. 2018. № 6. С. 125–131. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2018-06/125-131.pdf>.
2. Environmental Noise Guidelines for the European Region. 2018. URL: https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/383921/noise-guidelines-eng.pdf.
3. Житловий кодекс Української РСР від 30 червня 1983 р. № 5464-X (зі змінами та доповненнями) *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1983. Додаток до

№ 28. Ст. 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text> (дата звернення: 15.04.2021).

4. Правила користування приміщеннями жилих будинків і прибудинковими територіями: Наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 р. №76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05#Text> (дата звернення 17.04 2021).

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-1-X (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради Української РСР*.1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 17.04.2021).

6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. *Відомості Верховної ради України(ВВР)*. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.